

Pakot Levente
(KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest)

„Székelyföld a 20. században. A modernizáció és az azonosságtudat intézményes kereteinek változása” tudományos konferencia,
Székelyudvarhely, 2014. március 22.

*A székelyföldi megyék legfontosabb
demográfiai folyamatai a 20. században*

Vázlat

- 1. Bevezetés
- 2. Források, módszerek
- 4. Eredmények
- 5. Konklúzió

Bevezetés:

- Kihívások

Székelyföld 20. századi népesedéstörténete kevésbé feltárt terület

Impériumváltás, világháborúk, közigazgatási változások, szocializmus időszaka (mezőgazdaság átalakítása, iparosítás, városiasodás), modernizáció

A gazdasági társadalmi szerkezet átalakulásával párhuzamosan a demográfiai viselkedés gyökeres átalakulása (gyermekvállalás, párkapcsolatok, gyermekvállalás, halandóság, vándorlás) ment végbe

Komplex demográfiai folyamatok

Bevezetés:

Kutatástörténet:

- Két világháború közötti előzmények, döntően az elvándorlás tematikája dominál (Venczel József 1942, 1980)
- 1989-et követően: 1) Varga E. Árpád (1998): Erdély etnikai és felekezeti statisztikája (Hargita, Kovászna és Maros megye kötet bevezető tanulmánya) a hivatalos statisztikai adatok feldolgozása, hangsúlyosan a felekezeti és nemzetiségi összetételre fókuszálva
- Csíkszeredai KAM munkacsoport elvándorlás vizsgálatai az 1990-es években, a székelyföldi elvándorlás történeti vizsgálata (Oláh Sándor)
- Mikro-demográfiai lokális vizsgálat (Pakot 2013) két világháború közötti időszak

Források:

Romániai népszámlálások

1930, 1956, 1966, 1977, 1992 . évi népszámlálások
publikált adatai

Népmozgalmi statisztika

Román Statisztikai Hivatal által közölt adatok

Varga E. Árpád közlése

Felekezeti és etnikai statisztika (Varga E. Árpád adatai,
Nyárády R. Károly, KSH)

Módszertani dilemmák:

Közigazgatási változások, romániai településstatisztika okozta problémák a népszámlálási és népmozgalmi adatok összehasonlításakor

A publikált, demográfiai szempontból hasznosítható adatok „szegényessége” (erősen korlátozott lehetőségek mélyebb elemzésre a termékenység, házasságkötés, halandóság és vándorlás témakörökben)

Adatok aggregáltsága: regionális (megye, rajon) szinten (népességszerkezet, termékenység), településszint (népességszám, felekezet, nemzetiség)

Népességszám változások a székelyföldi megyékben, 1910-2002

	1910	1920	1930	1956	1966	1977	1992	2002
HR	240085	232717	250194	273964	282392	326310	348335	326222
KV	148933	146971	152563	172509	176858	199017	233256	222449
MS	388328	386234	425721	513261	561598	605345	610053	580851
Együtt	777346	765922	828478	959734	1020848	1130672	1191644	1129522
HR	100	97	104	114	118	136	145	136
KV	100	99	102	116	119	134	157	149
MS	100	99	110	132	145	156	157	150
Együtt	100	99	107	123	131	145	153	145

Népeségszám változások a székelyföldi megyék városaiban, 1910-2002

	1910	1920	1930	1956	1966	1977	1992	2002
HR	45442	41849	46775	60989	78418	121913	159090	144083
KV	36613	37268	36451	48779	55308	82217	122905	119996
MS	76509	81473	96636	147061	191671	255484	311531	283759
Együtt	158564	160590	179862	256829	325397	459614	593526	547838
HR	100	92	103	134	173	268	350	317
KV	100	102	99	133	151	225	336	327
MS	100	106	126	192	250	333	407	370
Együtt	100	101	113	162	205	290	374	345
% megye	20	21	22	27	32	41	50	49

A nemzetiségi összetétel változásai a székelyföldi megyékben, 1910-2002 (%)

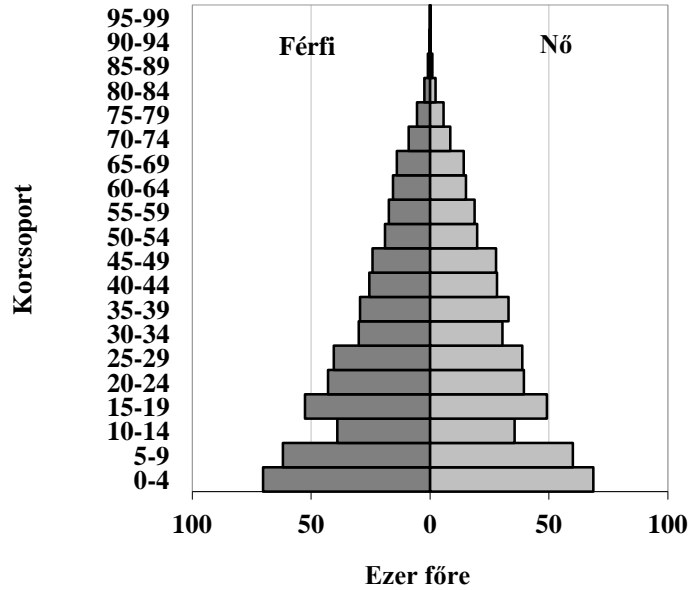
	Hargita						Kovászna						Maros					
	Ro- mán	Ma- gyar	Né- met	Zsi- dó	Ci- gány	E- gyéb	Ro- mán	Ma- gyar	Né- met	Zsi- dó	Ci- gány	E- gyéb	Ro- mán	Ma- gyar	Né- met	Zsi- dó	Ci- gány	E- gyéb
1910	6,1	92,7	0,8	0,0	0,0	0,2	11,5	87,5	0,4	0,0	0,0	0,2	39,0	48,8	9,1	0,0	0,0	0,1
1920	11,2	87,1	0,3	1,2	0,0	0,0	16,9	81,9	0,3	0,6	0,0	0,0	44,1	43,2	8,6	2,8	0,0	0,0
1930	9,0	89,2	0,4	1,1	0,2	0,0	16,9	76,7	0,5	0,5	2,0	0,2	43,5	41,6	7,8	2,7	4,1	0,1
1956	9,4	89,5	0,1	0,2	0,6	0,0	18,2	79,1	0,3	0,1	2,0	0,0	47,5	45,2	3,9	0,6	2,7	0,0
1966	11,1	88,1	0,1	0,0	0,5	0,1	19,3	79,4	0,2	0,0	0,8	0,0	49,6	44,5	3,7	0,2	2,0	0,0
1977	13,7	85,1	0,1	0,0	1,0	0,0	19,6	78,4	0,1	0,0	1,8	0,0	49,1	44,3	3,1	0,1	3,3	0,0
1992	14,1	84,7	0,1	0,0	1,1	0,0	23,4	75,2	0,1	0,0	1,1	0,0	52,1	41,4	0,8	0,0	5,7	0,0
2012	14,1	84,6	0,0	0,0	1,2	0,0	23,3	73,8	0,1	0,0	2,7	0,0	53,3	39,3	0,4	0,0	7,0	0,0

A felekezeti összetétel változásai a székelyföldi megyékben, 1910-2002 (%)

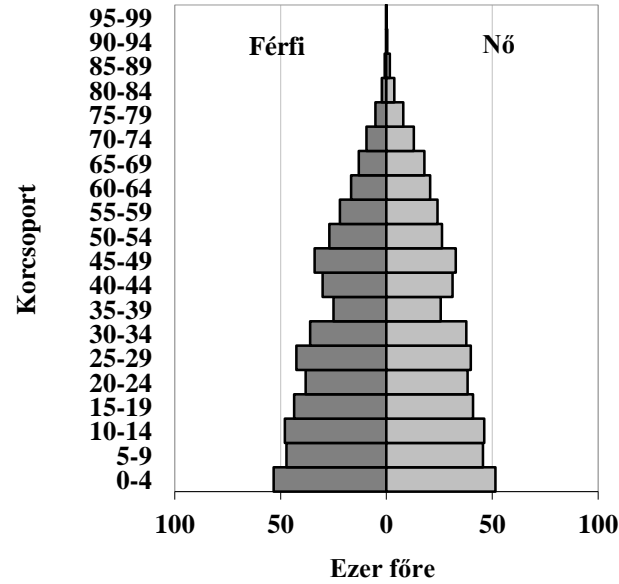
		Orto- dox	Görög katolikus	Római katolikus	Refor- mátus	Evan- gélikus	Unitá- rius	Izrae- lita	Egyéb
Hargita	1930	3,06	0,20	64,86	13,63	0,27	8,50	1,75	0,48
	1992	12,98	0,16	65,71	12,79	0,07	7,16	0,01	1,08
Kovász- na	1930	18,51	2,09	32,30	40,21	0,75	5,20	0,62	0,31
	1992	21,64	0,17	36,72	34,21	0,53	4,59	0,01	2,14
Maros	1930	16,49	28,64	9,63	30,33	7,80	3,69	2,83	0,58
	1992	51,23	2,50	10,48	28,62	0,67	2,70	0,03	3,78

Korszerkezeti változások a székelyföldi megyékben, 1930-1992

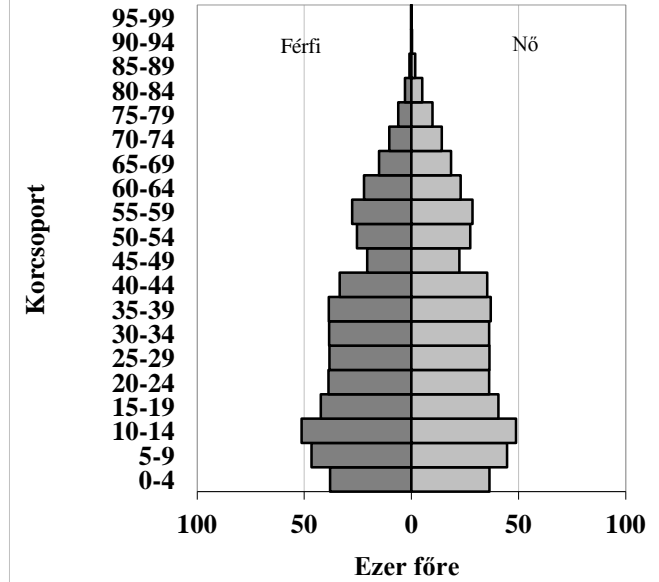
1930 Csík, Háromszék, Maros és Udvarhely megyék

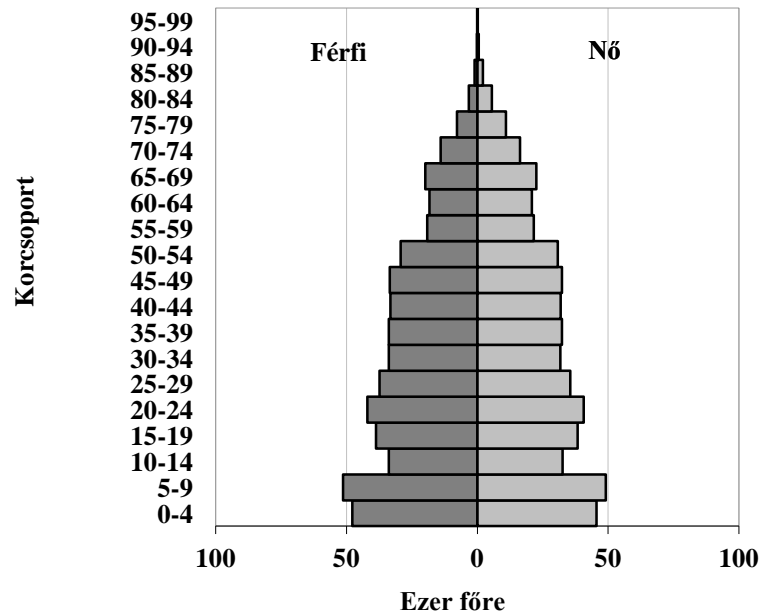
1956 Magyar Autonóm Tartomány

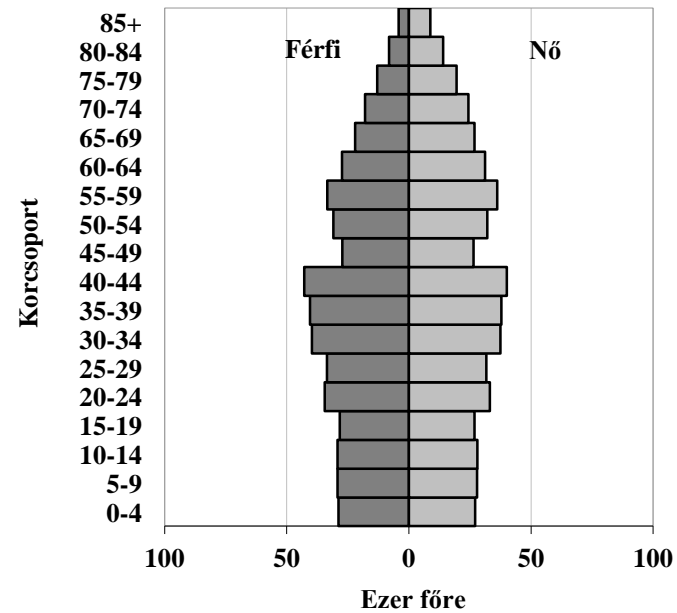
1966 Hargita, Kovászna és Maros megyék

1977 Hargita, Kovászna és Maros megyék

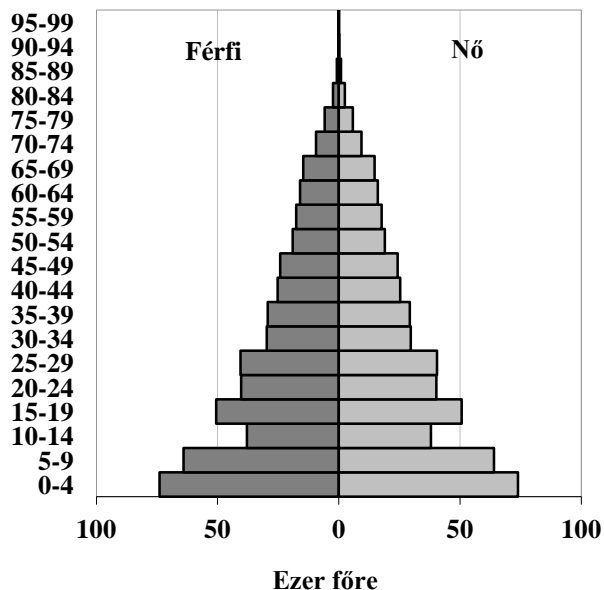

1992 Hargita, Kovászna és Maros megyék

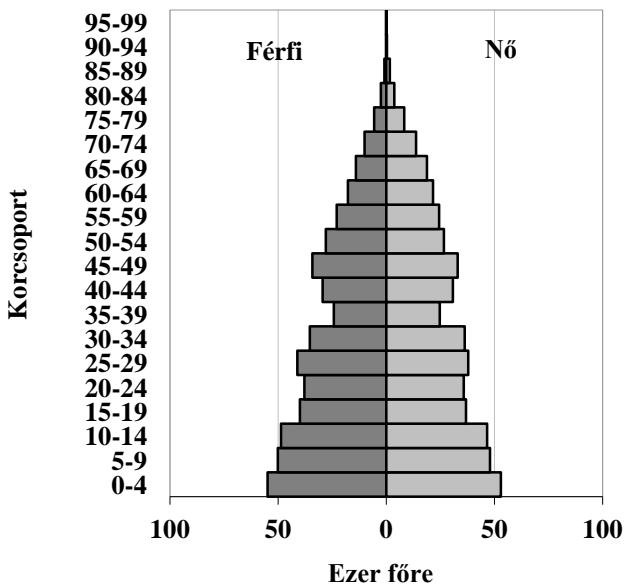

Korszerkezeti változások a székelyföldi megyék falvaiban, 1930-1992

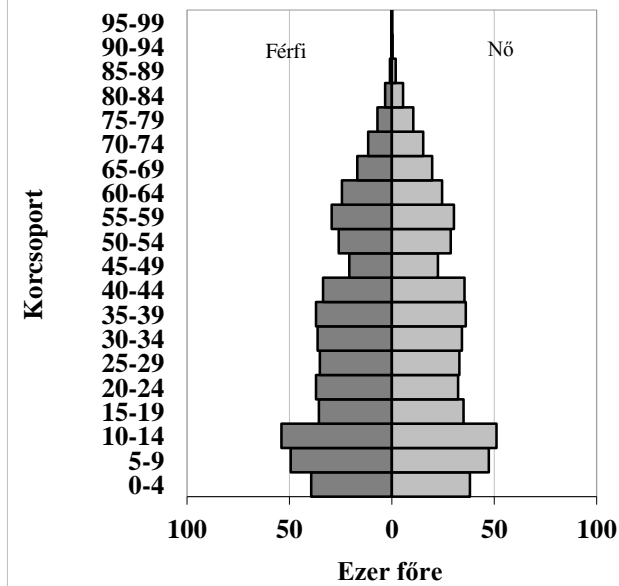
1930 Csík, Háromszék, Maros és Udvarhely megyék

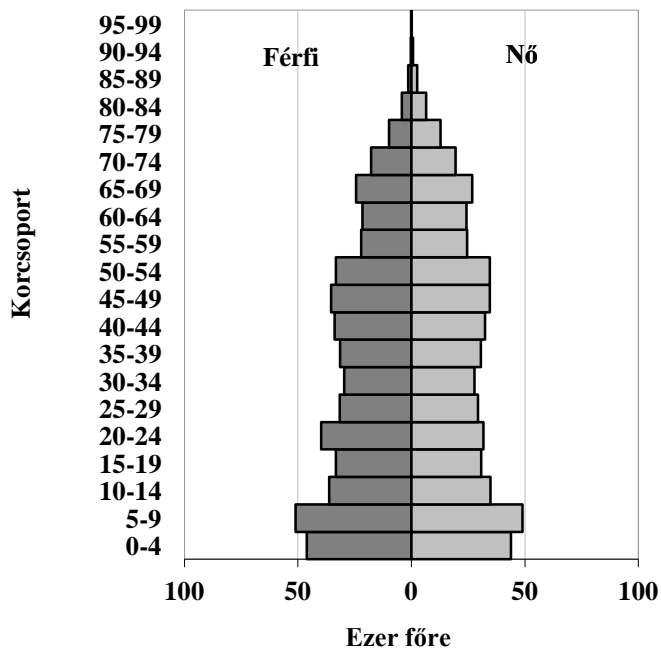
1956 Magyar Autonóm Tartomány

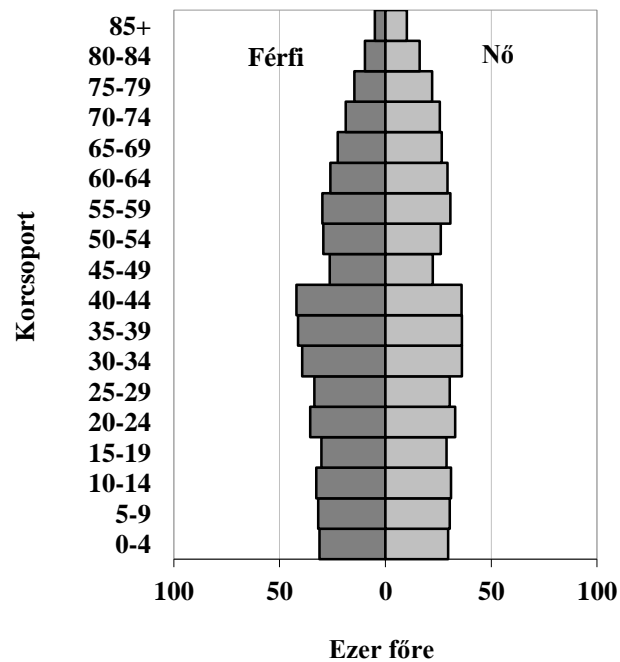
1966 Hargita, Kovászna és Maros megyék

1977 Hargita, Kovászna és Maros megyék

1992 Hargita, Kovászna és Maros megyék

Népmozgalom (születési és halálozási arányszámok) a székelyföldi megyékben, 1901-1947, 1956-1965.

	1901- 1910	1911- 1914	1915- 1918	1920	1921- 1925	1926- 1930	1931- 1939	1941- 1943	1945- 1947	1956- 1965
Születési arányszám	MMAT									
Csík	39,1	40,8	17,1	32,0	37,5	30,6	28,4	26,5	22,7	19,3
Háromszék	34,5	33,9	16,3	28,7	31,1	27,2	24,1	23,9	18,9	
Maros-Torda	36,4	37,8	18,8	33,0	35,2	31,1	27,6	25,4	22,4	
Udvarhely	35,5	34,8	16,2	32,5	32,5	29,8	27,1	26,4	25,4	
Kis-Küküllő	35,7	36,6	16,0	34,7	36,2	36,1	30,2	20,7	22,1	
Halálozási arányszám										
Csík	27,1	26,2	20,6	19,4	23,0	19,1	17,6	15,1	18,1	9,3
Háromszék	25,2	23,0	22,0	20,4	19,9	18,6	16,1	14,2	17,8	
Maros-Torda	25,9	27,0	25,0	23,0	22,5	19,1	17,5	15,9	16,1	
Udvarhely	26,6	25,3	22,7	21,3	22,2	20,2	18,6	16,9	19,3	
Kis-Küküllő	24,9	25,1	23,5	22,8	22,1	21,3	18,7	17,8	16,9	

Népmozgalom (születési és halálozási arányszámok) a székelyföldi megyékben, 1966-1976, 1977-1991.

	1966- 1976	1977- 1991
Születési arányszám		
Kovászna	21,0	18,7
Hargita	21,8	17,7
Maros	21,1	16,3
Halálozási arányszám		
Kovászna	10,3	10,8
Hargita	10,0	10,5
Maros	9,2	10,7

Forrás: Varga E. 1998

Összefoglalás és további kutatási feladatok

- A demográfiai folyamatok fontosabb jellemzői: a népesség térbeli elhelyezkedésének átalakulása, el- és bevándorlás, a népesség elöregedése (hangsúlyosan a falvakban) az elvándorlás és a termékenységcsökkenés és halandóság javulása következtében
- Az elemzés további finomítása szükséges
- A publikált aggregált (megyei) statisztikai idősorok további összeállítása és módszeres feldolgozása
- Településszintű adatok feldolgozása
- Távoli cél: A kutatás szélesítése lokális mikro-demográfiai vizsgálatokkal

- Köszönöm a figyelmet!